

NA GRUZACH SOWIECKIEGO IMPERIUM

ELŻBIETA PAPROCKA

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania historii w szkole ponadpodstawowej w zakresie rozszerzonym

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Marta Milewska
Recenzja merytoryczna – Beata Falkowska
Jadwiga Iwanowska
Jan Bielecki
Urszula Borowska

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat:

Na gruzach sowieckiego imperium

Klasa/czas trwania:

IV/90 minut

Cele

Uczeń:

- charakteryzuje sytuację w Europie Środkowo-Wschodniej po Jesieni Ludów i upadku ZSRS;
- wyjaśnia następstwa rozpadu ZSRS dla układu sił na świecie oraz dla państw byłego ZSRS;
- omawia przebieg konfliktu w byłej Jugosławii;
- opisuje proces przemian politycznych na Ukrainie;
- wskazuje na działania Rosji, których celem było uzyskanie dominacji w regionie.

Metody/techniki/formy pracy:

- dyskusja punktowana.

Środki dydaktyczne:

- podręcznik;
- źródła.

Przebieg lekcji:

1. Tydzień przed planowanymi zajęciami nauczyciel przekazuje uczniom temat dyskusji punktowanej i przyjmuje zgłoszenia do udziału w dyskusji.
2. Nauczyciel podczas rozmowy kierowanej przypomina pojęcie „ładu jałtańskiego” i zadaje pytania: Co było charakterystyczne dla układu sił na świecie po 1945 r.? W jakiej sytuacji znajdowała się Europa Środkowo-Wschodnia wyniku procesów Jesieni Ludów? Jak przebiegały one w poszczególnych krajach?

Nauczyciel wyjaśnia zasady dyskusji punktowanej. Uczniowie w czasie 10 minut przygotowują się do dyskusji punktowanej w oparciu o plan dyskusji. Po upływie wyznaczonego czasu uczniowie przystępują do kolejnej części lekcji. Nauczyciel wybiera 4–5 osób, które zajmują miejsca na środku sali. Pozostali siadają w kręgu dookoła nich. Zadaniem uczniów przysłuchujących się rozmowie jest notowanie najważniejszych wypowiedzi w celu sporządzenia pisemnej relacji, w której po zwięzłym przedstawieniu stanowisk i argumentów uczestników debaty zaprezentują własne wnioski dotyczące omawianego tematu. Ponadto osoby te na bieżąco przydzielają punkty uczestnikom dyskusji w oparciu o wytyczne znajdujące się w arkuszu oceny.

Nauczyciel kieruje dyskusją. Pilnuje kolejności przechodzenia do poszczególnych punktów rozmowy oraz reaguje w przypadkach próby przejęcia dyskusji przez jednego z uczestników. Uczniowie na każdą wypowiedź mają minutę. Po zrealizowaniu przez dyskutantów ostatniego punktu planu, słuchacze oddają nauczycielowi wypełnione arkusze ocen.

3. Na zakończenie prowadzący zajęcia zapoznaje uczestników dyskusji z liczbą uzyskanych punktów, ocenia aktywność uczniów.

A. Europa po Jesieni Ludów

Jakie nowe cele polityczne postawiły sobie kraje Europy Środkowo-Wschodniej po upadku ZSRS? Które z nich udało się zrealizować w latach 90. XX w.?

B. Rosja w nowej rzeczywistości

Jaką politykę przyjęła Rosja wobec byłych republik radzieckich? W jaki sposób starała się zachować wysoką pozycję w regionie? Jakie środki nacisku wykorzystywała? Jak zmieniła się pozycja Rosji na świecie?

C. Kraje postsowieckie

Które z dawnych republik sowieckich najszybciej wprowadziły demokrację oraz gospodarkę rynkową? W których państwach proces uniezależnienia od Rosji był zaburzony? Podaj przykłady państw, które próbowały zrzuć to zwierzchnictwo.

D. Wojny w Czeczenii

W jakich okolicznościach rozpoczęła się I wojna czeczeńska i czym się zakończyła? Co było przyczyną wybuchu drugiej wojny? Jaki był jej przebieg i skutki?

E. Wojna w Jugosławii

Dlaczego upadek ZSRS miał wpływ na sytuację w Jugosławii? Kiedy rozpoczął się konflikt? Jakie były jego skutki?

Komentarz metodyczny

Dyskusja punktowana to metoda aktywizująca, która oprócz zalet merytorycznych uczy także kultury dyskusji, kształci więc bardzo istotne kompetencje kluczowe – umiejętność komunikacji oraz kompetencje społeczne.